

ประเทศไทย: การให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยการกระทำให้บุคคลสูญหายเป็นก้าวที่สำคัญเพื่อความยุติธรรมและการนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ

คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists: ICJ) ยินดีที่ประเทศไทยทำการให้สัตยาบันต่อ[อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ](#)

ทั้งนี้ [ประเทศไทยได้ทำการยื่นสัตยาบันสารต่อ](#)เลขาธิการสหประชาชาติ โดยมีผลในวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2567

“อนุสัญญาดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำคัญ อีกทั้งกำหนดพันธกรณีให้รัฐใช้มาตรการอันสำคัญทั้งปวงเพื่อป้องกันอาชญากรรมการกระทำให้บุคคลสูญหายที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรง รวมทั้งนำตัวผู้กระทำความผิดมารับผิด รวมทั้งจัดให้มีการชดเชยเยียวยาแก่เหยื่อรวมทั้งครอบครัวของบุคคลดังกล่าว” Melissa Upreti (เมลิสซ่า อุเปรติ) ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกของ ICJ กล่าว

ICJ ยังขอเรียกร้องให้ประเทศไทยจัดทำคำประกาศภายใต้มาตรา 31 และ 32 ของอนุสัญญาเพื่อเปิดทางให้คณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการกระทำให้บุคคลสูญหาย (UN Committee on Enforced Disappearance) ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแลภายใต้อนุสัญญา สามารถรับข้อร้องเรียนของบุคคล รวมถึงข้อร้องเรียนจากรัฐอื่น ๆ ที่กล่าวอ้างว่ามีการกระทำละเมิดอนุสัญญาในประเทศไทยได้

“สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพทั้งจากหน่วยงานภายในและระหว่างประเทศมีความสำคัญยิ่งต่อการประกันการเข้าถึงความยุติธรรมและการชดเชยเยียวยาทั้งต่อเหยื่อ ผู้รอดชีวิต และครอบครัวของบุคคลเหล่านั้น” Upreti กล่าว

“ทั้งนี้ทั้งนั้น การประกาศยอมรับอำนาจของคณะกรรมการในการรับข้อร้องเรียนในระดับบุคคลเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึง[ภาพรวมในอดีตอันไม่ดีนัก](#)ของประเทศไทยในการให้การชดเชยเยียวยาและประกันความรับผิดชอบในกรณีการกระทำให้บุคคลสูญหาย”

บทบัญญัติ[มาตรา 31 ของอนุสัญญา](#)กำหนดว่าบุคคลใดก็ตามที่อ้างว่าเป็นเหยื่อของการละเมิดจากการทำให้บุคคลสูญหายสามารถยื่นข้อร้องเรียนต่อคณะกรรมการได้หากได้ใช้กระบวนการเยียวยาภายในประเทศที่มีอยู่ทั้งหมดแล้ว ทั้งนี้ หากคณะกรรมการพิจารณาแล้วว่า ข้อร้องเรียนสามารถรับฟังได้ คณะกรรมการจะออกคำ

วินิจฉัยซึ่งระบุว่ารัฐต้องรับผิดชอบต่อการละเมิดอนุสัญญาหรือไม่ โดยคำวินิจฉัยดังกล่าวสามารถช่วยเหลือประเทศไทยในการจัดการกับช่องว่างเชิงระบบภายในประเทศอันเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการยุติธรรมในกรณีดังกล่าว รวมทั้งมีส่วนช่วยปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศตนในอนาคตอีกด้วย

ทั้งนี้ การให้สัตยาบันของประเทศไทยกระทำขึ้นโดยมีการให้ข้อสงวนตามมาตรา 42(1) ของอนุสัญญาซึ่งกำหนดว่าเมื่อมีข้อพิพาทระหว่างประเทศไทยกับรัฐภาคีอื่นภายใต้อนุสัญญาเกี่ยวกับการตีความและการนำอนุสัญญาไปปฏิบัตินั้น หากไม่สามารถตกลงเกี่ยวกับรูปแบบของอนุญาโตตุลาการได้ภายในหกเดือน ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นข้อพิพาทดังกล่าวต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้โดย ICJ เรียกร้องให้มีการยกเลิกข้อสงวนนี้ เนื่องจากการตั้งข้อสงวนดังกล่าวไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของอนุสัญญา

ความเป็นมา

ระหว่างปีพ.ศ. 2523 และเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566 คณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยการหายสาบสูญ โดยถูกบังคับหรือไม่สมัครใจ (UN Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances) ได้ทำการ [บันทึกและส่งต่อ](#) กรณีที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นการกระทำให้บุคคลสูญหายทั้งหมด 93 กรณีต่อประเทศไทย โดยปัจจุบัน มี 77 กรณีที่ยังคงไม่ได้รับการพิสูจน์ทราบ ทั้งนี้ นำเชื่อว่าจำนวนกรณีดังกล่าวถึงนั้นอาจจะไม่สะท้อนจำนวนกรณีที่เกิดขึ้นจริงได้ครบถ้วนสมบูรณ์

ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาในวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2555 จนกระทั่งต่อมาในวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2560 สภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้นได้มีมติรับรองการให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา แต่ ICJ ได้รับข้อมูลจากกระทรวงการต่างประเทศว่ากระบวนการดังกล่าวจะต้องถูก [เลื่อนออกไป](#) จนกว่าจะมีกฎหมายภายในประเทศที่มีผลบังคับใช้เพื่อให้อนุสัญญามีผลในทางปฏิบัติ

เป็นเวลากว่าครึ่งทศวรรษต่อมาที่ [พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย](#) มีผลบังคับใช้ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้การทรมาน การกระทำประการใดที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงการกระทำให้บุคคลสูญหายเป็นความผิดทางอาญา และกำหนดบทลงโทษไม่เพียงแต่ผู้กระทำผิด ผู้สมรู้ร่วมคิด หรือมีส่วนร่วม ร่วมกับการกระทำผิดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้บังคับบัญชาของบุคคลหรือกลุ่มคนเหล่านั้นด้วย